

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

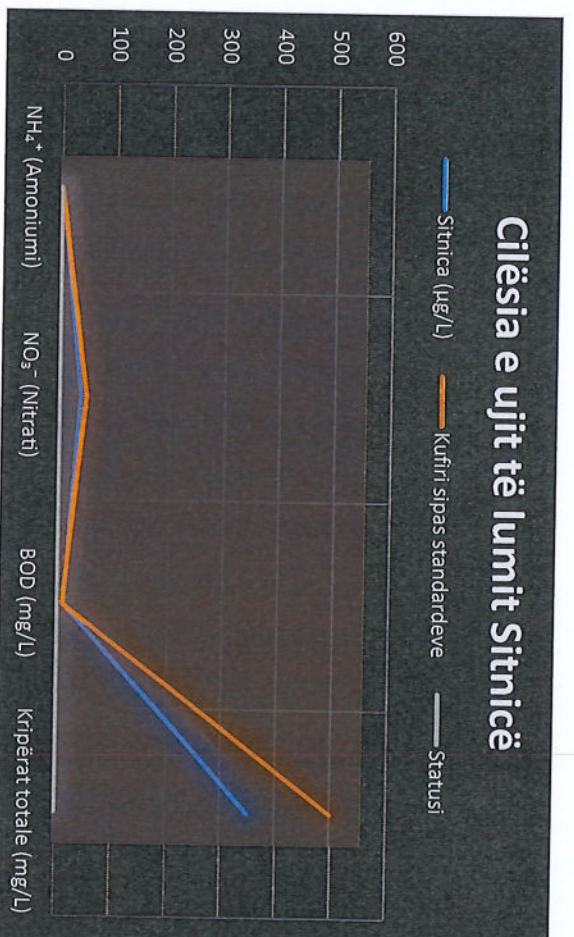

Figura 4. Cilësia e ujit të lumit Sitnicë

Të dhënat tregojnë se përgendrimet e amoniakut (NH_4^+) dhe ngarkesa organike e matur me BOD tejkalojnë kufijtë e lejuar sipas standardeve kombëtare të cilësisë së ujërave. Këto tejkalime janë tregues të pranisë së ndodhjes organike, që buron kryesisht nga ujërat e zeza të patrajtuara, rrjedhjet nga stallat, mbetjet bujqësore, si dhe nga infiltrimet e depozitave industriale.

Prania e amoniakut dhe azotit total në nivele të larta tregon për procesin e dekompozimit të materieve organike dhe për mungesë oksigjeni të tretur në ujë, duke shkaktuar kushte anaerobe që dëmtojnë ekosistemin ujor. Ngarkesa e lartë BOD (Biochemical Oxygen Demand) reflekton shkallën e lartë të konsumit të oksigjenit nga mikroorganizmat për dekompozimin e substancave organike, çka ndikon negativisht në florën dhe faunën ujore.

Nga ana tjetër, përgendrimet e nitratit (NO_3^-) dhe të kripërave totale janë brenda kufijve të lejuar, megjithëse tendencat e rritjes në periudha të caktuara lidhen me përdorimin intensiv të plehrave kimikë dhe pesticideve në bujqësi. Kjo tregon se ndodha bujqësore është e pranishme, por aktualisht në nivel të moderuar.

Në mungesë të një impianti për trajtimin e ujërave të ndotura urbane dhe industriale, ndodha priret të mbetet problem serioz edhe në vitet në vijim, nëse nuk ndërmerren masa parandaluese dhe rehabilituese. Rekomandohet që Komuna të intensifikojë bashkëpunimin me Agjencinë e Ujërave dhe institucionet përgjegjëse për monitorim, për të siguruar kontroll më efektiv të shkarkimeve

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

industriale, përmirësim të infrastrukturës së kanalizimit dhe ngritje të vetëdijes publike për ruajtjen e cilësisë së ujit.

Në përfundim, rezultatet tregojnë qartë se ndotja e ujërave në territorin e Komunës së Drenasit është e lidhur ngushtë me aktivitetet njerëzore – veçanërisht me industrinë dhe bujqësinë – dhe se nevojitet një qasje e integruar për mbrojtjen e burimeve ujore, që përfshin monitorim të rregullt, investime në trajtimin e ujërave të zeza dhe zbatim të masave të qëndrueshme mjedisore.

4.3 Toka dhe përdorimi i tokës

Tokat e Komunës së Drenasit janë një burim i rëndësishëm për zhvillimin ekonomik dhe për mirëqenien e komunitetit lokal. Megjithatë, presioni i vazhdueshëm nga aktivitetet industriale, urbanizimi dhe bujqësia intensive kanë ndikuar në degradimin e cilësisë së tyre, duke sjellë humbje të pjellorisë, ndotje dhe ndryshime në strukturën natyrore të peizazhit.

Degradimi i tokës

Degradimi i tokës në Drenas është një proces i vazhdueshëm që ndodh për shkak të ndikimeve të kombinuara nga industria e rëndë, përdorimi i kimikateve bujqësore, erozioni dhe deponimi i pakontrolluar i mbetjeve. Fabrika “NewCo Ferronikel” (deponite e sajta) lironë grimca pluhuri metalik, që përmbajnë nikel, krom dhe hekur, të cilat depozitohen në sipërfaqen e tokës dhe ndikojnë në përmbajtjen kimike të saj. Në Komunën e Drenasit operojnë mbi pesë gurihyes aktivë, të cilët përbëjnë një nga burimet kryesore të ndotjes së ajrit dhe degradimit të mjedisit. Aktivitetet e tyre, që përfshijnë thyerjen dhe blarjen e gurëve, gjenerojnë sasi të mëdha pluhuri dhe grimcash të imta që ndikojnë në cilësinë e ajrit dhe shëndetin e banorëve përreth. Përvëç ndotjes së ajrit, këto veprimtari shkaktojnë degradim të tokës, dëmtim të vegjetacionit dhe ndryshim të peizazhit natyror, ndërsa zhurma dhe trafiku i rëndë risin shqetësimet mjedisore dhe sociale.

Për të reduktuar ndikimet negative, kërkohet zbatimi i masave parandaluese si vendosja e filtrave në objektet e përpunimit, instalimi i sistemeve të spërkajës për uljen e pluhurit dhe ndërtimi i barrierave mbrojtëse ndaj erozionit dhe zhurmës. Pas përfundimit të shfrytëzimit, duhet të bëhet rikultivimi dhe rrypyllëzimi i zonave të prekura, me qëllim rikthimin e pronës në gjendjen fillestare dhe përmirësimin e cilësisë së mjedisit lokal.

Në zonat përreth qendërës industriale dhe përgjatë rrjedhës së Stimicës janë evidentuar vlera të ngritura të metaleve të rënda dhe humbje të pjellorisë. Përdorimi i vazhdueshëm i plehrave kimikë dhe pesticideve, pa respektuar dozimet dhe rekomandimet agronomike, ka ndikuar në uljen e përmbajtjes së materies organike dhe në prishjen e strukturës së tokës.

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

Tabela 5. Treguesit kryesorë të cilësisë së tokës në Komunën e Drenasit (burim: Raportet komunale dhe AMMK 2023)

Parametër / Tregues	Njësia matëse	Vlera mesatare e matur	Kufiri sipas standardeve kombëtare	Vlerësimi i gjendjes
Materia organike	%	1.4	≥ 2.0	E ulët
pH (reaksioni i tokës)	-	6.3	6.0 – 7.5	Brenda normës
Nikel (Ni)	mg/kg	140	75	Tejkalim i lartë
Krom (Cr)	mg/kg	110	100	Tejkalim i lehtë
Plumb (Pb)	mg/kg	45	50	Brenda normës
Kadmium (Cd)	mg/kg	1.1	1.0	Tejkalim minimal
Pjelloria relative	%	72	≥ 85	E ulët
Tokat e degraduara (sipërfaqe)	ha	285	-	Zonë me ndikim të lartë

Këta tregues tregojnë se tokat bujqësore dhe periferike të komunës janë të ekspozuara ndaj ndotjes metalike dhe humbjes së pjellorisë, veçanërisht në afërsi të zonave industriale. Tejkalimet e vlerave për nikelin dhe kadmiumin janë një sinjal serioz për ndotje afatgjatë, që mund të ndikojë edhe në zinxhirin ushqimor.

Deponitë ilegale

Një problem i shprehur në mënyrë të vazhdueshme në territorin e Drenasit janë deponitë ilegale të mbeturinave. Sipas raportit të mjedisit 2023, janë evidentuar rreth 15–18 pika deponish ilegale, që përfshijnë kryesisht mbetje shtëpiake, inerte ndërtimi dhe materiale plastike.

Këto deponi ndodhen kryesisht në periferi të vendbanimeve, përgjatë rrugëve lokale dhe në afërsi të rrjedhave ujore, duke krijuar ndotje të tokës, ujërave nëntokësore dhe një ndikim negativ vizual në peizazh. Në disa raste, është konstatuar përzjerje e mbetjeve të rrezikshme industriale me ato komunale, duke shtuar rrezikun për ndotje kimike të shtesave të tokës.

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

Përmes aksioneve të përbashkëta me qytetarët dhe organizatat lokale, komuna ka arritur të eliminojë një pjesë të deponive, por, ndonëse sistemi i menaxhimit të mbeturinave ekziston dhe funksionon në mënyrë të përhershme, mungesa e vetëdijesimit qytetar mbetet një problem thelbësor. Për pasojë, krijohen shpesh deponi ilegale në zona të ndryshme, sidomos nga operatorët ekonomikë të ndërtimit, të cilët zhvillojnë aktivitetet e tyre jashtë zonës së Drenasit, duke ndikuar drejtpërdrejt në ndotjen dhe degradimin e mjedisit.

Tabela 6. Deponitë ilegale të identifikuara në territorin e Komunës së Drenasit (2023)

Nr. Lokacioni	Tipi i mbetjeve	Sipërfaqja (m ²)	Statusi aktual
1 Gillobar	Inerte industriale dhe metalike	2,500	Aktive
2 Fushë Gillogovc	Mbejje komunale të përziera	1,200	Pjesërisht pastruar
3 Komoran – rruga nacionale	Plastikë dhe goma	800	Aktive
4 Tërstenik	Inerte ndërtimi	1,000	Pastruar
5 Çikatovë e Vjetër	Mbejje bujqësore dhe urbane	600	Aktive
6 Poklek	Mbejje komunale	700	Pastruar
7 Baicë	Përzierje mbetjesh ndërtimore	1,100	Aktive

Totali i sipërfaqes së ndotur nga deponitë ilegale llogaritet të jetë **rreth 9,000–10,000 m²**, duke ndikuar drejtpërdrejt në cilësinë e tokës dhe në ambientin përreth.

Përdorimi i tokës

Struktura e përdorimit të tokës në komunë paraqitet e larmishme, por e karakterizuar nga presion i lartë urban dhe industrial.

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

Tabela 7. Struktura e përdorimit të tokës në Komunën e Drenasit (2023)

Kategoria e tokës	Sipërfaqja (ha)	Përqindja (%)	Vlerësim i ndikimit
Tokë bujqësore	12,500	41%	Presion mesatar nga ndotja
Pyje dhe zona të gjelbra	6,700	22%	Presion i ulët, por rrezik nga prejtjet
Zonë urbane dhe industriale	12,000	39%	Presion i lartë ekologjik
Tokë e degraduar / e braktisur	700	2%	Zonë me ndikim të lartë

Përhapja e ndërtimit dhe zhvillimi i industrisë kanë shkaktuar tkurje të zonave bujqësore dhe pyjore, duke çuar në fragmentim të habitateve natyrore dhe humbje të biodiversitetit.

Masa dhe rekomandime për përmirësim

1. Monitorim i vazhdueshëm i cilësisë së tokës përmes analizave vjetore të parametrave kimikë dhe biologjikë.
2. Rehabilitim i zonave të degraduara përmes mbulimit me shtresë pjellore dhe pyllëzimit.
3. Reduktim i përdorimit të plehrave kimikë dhe orientim drejt bujqësisë organike.
4. Eliminim i deponive ilegale dhe krijim i një sistemi elektronik për raportimin e tyre.
5. Kontroll më i rreptë i ndotjes industriale përmes inspektimeve periodike dhe kërkesave për trajtimin e mbetjeve teknologjike.

6. **Zbatim i planifikimit hapësinor ekologjik**, që ruan ekuilibrin ndërmjet zhvillimit ekonomik dhe mbrojtjes së mjedisit.

Gjendja aktuale e tokës në Komunën e Drenasit paraqet rrezik për produktivitetin bujqësor, shëndetin publik dhe ekosistemet natyrore. Megjithëse janë ndërmarrë hapa pozitivë në menaxhimin e mbetjeve dhe rehabilitimin e disa zonave, është e domosdoshme të zbatohet një qasje e integruar për menaxhimin e tokës, që kombinon masa parandaluese, teknika të qëndrueshme bujqësore dhe mbrojtje ligjore të mjedisit. Vetëm përmes monitorimit sistematik dhe planifikimit të kujdesshëm mund të ruhet funksioni ekologjik dhe ekonomik i tokës për brezat e ardhshëm.

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

4.4 Biodiversiteti dhe pyjet

- Pyjet mbulojnë rreth 22% të territorit, me specie të ndryshme druri dhe flora/faunë të pasura.
- Presioni kryesor: prerjet ilegale, ndërtimet e paligjshme dhe ndotja.
- Sipas Strategjisë Kombëtare për Biodiversitetin 2021–2025, Drenasi është zonë me biodiversitet të konsiderueshëm, veçanërisht për zogjtë dhe specie të rralla bimore.

4.5 Menaxhimi i mbeturinave

- Në komunë prodhohen rreth 7,209 tonë mbeturina vjetore, sipas raporteve komunale 2023.
- Vetëm **82.5%** mbulohet nga shërbimet komunale të mbeturinave; pjesa tjetër depozitohet ilegalisht.
- Plani Komunal i menaxhimit të mbeturinave parashikon ndërtimin e një qendre riciklimi dhe mbylljen e deponive ilegale brenda 3–5 viteve.

4.6 Zhurma dhe ndotjet e tjera

- Nivelet e zhurmës tejkalojnë kufijtë e rekomanduar në zonat urbane pranë rrugëve kryesore dhe zonave industriale.
- Aktiviteti industrial dhe trafiku kontribuojnë në ndotje akustike që ndikon në shëndetin e banorëve dhe cilësinë e jetës.

4.7 Ndryshimet klimatike dhe sfidat e ardhshme

- Temperaturat mesatare vjetore janë rreth **11.5°C**, me rritje të lehtë gjatë dekadës së fundit (+0.3°C/10 vite).
- Shitimi i periudhave të thatësirave dhe përmbyjjeve kërkon planifikim të kujdesshëm të infrastrukturës dhe bujqësisë.
- PL VM duhet të adresojë edhe masat për adaptim ndaj ndryshimeve klimatike.

Analiza e gjendjes së mjedisit tregon se Komuna e Drenasit ka sfida të shumta në të gjitha sektorët: ajrin, ujin, tokën, biodiversitetin dhe menaxhimin e mbeturinave.

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

5. ANALIZA DPSIR DHE IDENTIFIKIMI I PROBLEMEVE KRYESORE

Modeli **DPSIR** është një mjet analitik që ndihmon në kuptimin e marrëdhënieve ndërmjet aktiviteteve njerëzore dhe ndikimeve në mjedis. Përdorimi i tij për Komunën e Drenasit siguron një pasqyrë të qartë të problemeve kryesore dhe veprimeve të nevojshme.

5.1 Faktorët ndikues në mjedis

Faktorët ndikues në mjedis janë faktorë ekonomikë, socialë dhe teknologjikë që kanë ndikim mbi mjedisin:

- **Industria:** Shkritoria “Feronikeli” dhe objektet e tjera industriale ndikojnë në ajrin, tokën dhe ujin.
- **Urbanizimi i shpejtë:** Zgjerimi i zonave urbane dhe industriale rrit kërkesat për tokë dhe shërbime, duke shkaktuar presion mbi resurset natyrore.
- **Bujqësia intensive:** Përdorimi i pesticideve dhe plehrave kimike ndikon në tokë, ujë dhe biodiversitet.
- **Transporti:** Rritja e trafikut kontribuon në emetime të gazrave dhe ndotje akustike.
- **Ndëryshimet klimatike:** Thatësira dhe përmbytjet shtojnë presionin mbi burimet natyrore dhe infrastrukturën.

5.2 Faktorët ndikues

Faktorët ndikues janë aktivitetet konkrete që ndikojnë drejtpërdrejt mbi mjedisin:

- **Emetimet industriale dhe urbane të SO₂, NO_x, PM10 dhe CO₂.**
- **Shkarkimet e ujërave të zeza dhe industriale në lumenj dhe përrëska.**
- **Deponitë ilegale dhe menaxhimi joefektiv i mbeturinave.**
- **Përdorimi i pakontrolluar i tokave bujqësore dhe pyjeve.**
- **Zhurma në zonat urbane dhe industriale.**

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

5.3 Gjendja

Gjendja e mjedisit pasqyron efektet e presioneve mbi burimet natyrore:

- Ajri: tejkalime të PM10 dhe SO₂ në disa zona urbane.
- Ujërat: përgendime të larta të NH₄⁺ dhe Kërkesa biokimike për oksigjen (KBO) në lumenjtë lokale.
- Tokat: humbje e pjellorisë, degraduar nga kimikatet dhe aktivitetet industriale.
- Pyjet dhe biodiversiteti: reduktim i sipërfaqes së pyjeve, shfaqje e specieve invazive.
- Mbeturinat: prezenca e 15+ deponive ilegale.
- Zhurma: tejkalon kufijtë e rekomanduar pranë rrugëve dhe zonave industriale.

5.4 Ndikimet

Ndikimet përfshijnë pasojat për shëndetin e njerëzve, ekonominë dhe ekosistemet:

- Shëndeti i banorëve: sëmundje respiratore dhe alergji nga ndotja e ajrit.
- Ekonomia: humbje produktiviteti në bujqësi dhe kostot e trajtimit të ujërave të ndotura.
- Cilësia e jetës: ujë e standarteve për jetesë në zonat urbane dhe rurale.
- Ekosistemet: degradimi i habitatit dhe ulja e biodiversitetit.

5.5 Reagimi

Veprimet aktuale dhe të propozuara për adresimin e problemeve:

- Investime në menaxhimin e mbeturinave dhe riciklim.
- Projekte për trajtimin e ujërave të zeza.
- Masat për mbrojtjen e pyjeve dhe biodiversitetit.
- Monitorim i ajrit dhe ujërave sipërfaqësore nga institucionet lokale dhe qendrore.
- Edukim dhe ndërgjegjësim i komuniteteve lokale për praktika mjedisore të qëndrueshme.

5.5.1 Analiza SWOT (pikat e forta, të dobëta, mundësitë dhe kërcënimet)

Për të hartuar një strategji efektive, PL VM 2025-2029 bazohet në analizën SWOT që pasqyron realitetin mjedisor të Drenasit:

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

PIKAT E FORTA	PIKAT E DOBËTA
• Pozitë gjeografike qendrore dhe lidhje e mirë infrastrukturore. • Pasuri me burime ujore (Lumi Sinica, Drenica) dhe pyje (Domanek). • Ekzistenca e traditës industriale dhe fuqisë punëtore të kualifikuar. • Vullneti politik për integrimin e agjendës së gjelbër.	• Nivel i lartë i ndotjes së ajrit (PM10, SO₂) nga industria dhe trafiku. • Mungesa e Impianitit për Trajtimin e Ujërave të Zeza (TTUZ). • Menaxhim jo-adekuat i mbeturinave dhe prezenca e deponive ilegale. • Degradimi i tokës bujqësore nga aktivitetet minerare.
MUNDËSITË	KËRCËNIMET
• Thithja e fondeve nga donatorët (BE, UNDP) për eficiencë të energjisë. • Modernizimi i teknologjisë filtruese në industrinë e rëndë. • Zhvillimi i ekoturizmit dhe bujqësisë organike në zonat rurale. • Kalimi në burime të ripërtëritshme të energjisë (panelet solare).	• Rreziku nga vërshimet dhe thatësitat për shkak të ndryshimeve klimatike. • Rritja e rasteve të sëmundjeve respiratore te banorët. • Migrimi i popullatës nga zonat e ndotura drejt qendrave tjera. • Humbja e biodiversitetit në ujërat e lumenjve të ndotur.

5.6 Identifikimi i problemeve kryesore

Bazuar në DPSIR, problemet kryesore mjedisore në Drenas janë:

1. Cilësia e dobët e ajrit, sidomos PM10 dhe SO₂.
2. Ndotja e ujërave, për shkak të ujërave të zeza dhe shkakimeve industriale.
3. Degradimi i tokës bujqësore dhe pyjeve.
4. Mbeturinat ilegale dhe menaxhimi i panjafueshëm i mbeturinave.
5. Humbja e biodiversitetit dhe degradimi i habitatit natyror.
6. Zhurma dhe ndotjet akustike në zonat urbane.
7. Ndryshimet klimatike, duke rritur riskun nga thatësitat dhe përmbytjet.

Bazuar në analizën e gjendjes së mjedisit dhe DPSIR, Komuna e Drenasit ka identifikuar një seri objektivash strategjikë për zhvillim të qëndrueshëm dhe mbrojtje të mjedisit. Objektivat lidhen

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

me sektorët kryesorë: ajri, ujërat, toka, biodiversiteti, menaxhimi i mbeturinave, zhurma dhe ndryshimet klimatike.

Në këtë fazë të PL VM-së, është kryer procesi i prioritizimit të problemeve mjedisore të identifikuara gjatë fazës së vlerësimit të gjendjes. Ky proces është i domosdoshëm për të orientuar resurset e kufizuara financiare dhe njerëzore të Komunës së Drenasit drejt çështjeve me ndikimin më kritik në shëndetin publik dhe ekosistemin lokal.

5.6.1 Metodologjia e prioritizimit

Për të shmangur subjektivitetin, rangimi i problemeve është bërë përmes një **Matrice të Prioritizimit**, duke përdorur katër kritere kryesore vlerësimi (me pikë nga 1-5):

1. **Ndikimi në shëndetin publik:** Sa i rrezikon ky problem banorët?
2. **Urgjencia dhe përputhshmëria ligjore:** A shkelen normat e lejuara me ligj (BE/Kosovë)?
3. **Shkalla e degradimit mjedisor:** Sa i madh është dëmi në natyrë?
4. **Fizibiliteti i ndërhyrjes:** Sa e mundshme është zgjidhja brenda 5 viteve?

5.6.2 Matrica e rangimit të problemeve prioritare

Problemi Mjedisor	Shëndeti	Ligji	Dëmi	Fezibiliteti	Totali i Pikëve	Rangu i Prioritetit
Cilësia e dobët e ajrit (PM10/SO2)	5	5	4	4	18	I (Kritik)
Mungesa e trajtimit të ujërave të zeza	4	5	5	3	17	II (Lartë)
Deponitë ilegale dhe mbeturinat	3	4	3	5	15	III (Mesatar)

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

Degradimi i tokës nga industria/minierat	3	3	4	3	13	IV (Mesatar)
Zhurma urbane dhe industriale	2	3	2	4	11	V (Ulët)

Shpjegimi i kolonave (Kriteret):

- **Shëndeti (Pesha 1-5):** Sa njerëz preken dhe sa rëndës?
 - *Pse Ajri ka 5?* Sepse ndotja e ajrit në Drenas prek 100% të popullatës urbane çdo ditë dhe shkakton sëmundje kronike (astmë, kancer, probleme kardiale).
- **Ligji (Pesha 1-5):** Sa jemi "jashtë ligjit"?
 - *Pse Uji ka 5?* Sepse derdhija e ujërave të zeza pa trajtim është shkelje direkte e Ligjit për Ujërat dhe Direktivave të BE-së. Nëse nuk ndërthymë, shteti mund të gjobitet ose të bllokohen fondet e huaja.
- **Dëmi (Pesha 1-5):** Sa është dëmi ekologjik dhe a është i kthyeshem?
 - *Pse Toka ka 4?* Degradimi i tokës nga minierat është dëm i madh, por shpesh lokalizohet vetëm në zona specifike (jo në tërë komunën), prandaj nuk ka 5 si ajri.
- **Fizibiliteti (Pesha 1-5):** Sa e lehtë/e mundshme është ta zgjidhim?
 - *Pse Mbeturinat kanë 5?* Sepse largimi i një deponie ilegale kërkon vetëm vullnet dhe një ekskavator (është shumë e lehtë).
 - *Pse Uji ka 3?* Sepse ndërtimi i një Impianti (ITUZ) kushton miliona euro dhe kërkon vite punë (fizibiliteti është më i ulët/vështirë).

5.6.3 Përkritimi i problemeve prioritare të Top-Listës

Prioriteti I: Cilësia e ajrit (Përqendrimet e PM10 dhe SO₂)

Ky është problemi më kritik mjedisor në Drenas. Për shkak të kombinimit të industrisë së rëndë, trafikut dhe ngrohjes shëpiake në zona me dendësi të lartë, nivelet e grimcave PM10 tejkalojnë rregullisht limitet e lejuara. Ky problem identifikohet si prioritet absolut për shkak të ndikimit të drejtpërdrejtë në rrëzjen e sëmundjeve respirator dhe kardiovaskulare te popullata lokale.

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

Prioriteti II: Menaxhimi i ujërave të zeza dhe mbrojtja e lumenjve

Shkarkimi i ujërave të zeza urbane pa asnjë trajtim paraprak në lumenjtë Sitnica dhe Drenica ka shkaktuar një gjendje të degradimit ekologjik. Prioritizimi i këtij problemi vjen si rrjedhojë e detyrimeve ligjore për mbrojtjen e ujërave dhe rrezikut të kontaminimit të ujërave nën tokësore që përdoren për bujqësi.

Prioriteti III: Eliminimi i deponive ilegale dhe menaxhimi i mbeturinave

Ndonëse mbulueshmëria me shërbime është rritur, prezenca e 15+ deponive ilegale mbetet sfidë.

Ky problem prioritetizohet për shkak të rrezikut sanitar dhe ndikimit negativ në peizazhin e komunës, por edhe për shkak të frizibilitetit të lartë për zgjidhje të shpejtë përmes veprimeve komunale.

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

6.OBJEKTIVAT DHE PRIORITETET STRATEGJIKE

6.1 Objektivat kryesore

- **Përmirësimi i cilësisë së ajrit**
 - Reduktimi i emetimeve industriale dhe urbane;
 - Promovimi i ngrohjes së pastër dhe përdorimi i energjisë së rinovueshme;
 - Monitorim i vazhdueshëm i cilësisë së ajrit dhe publikimi i raporteve për qytetarët.
- **Menaxhimi i ujërave dhe përmirësimi i cilësisë së tyre**
 - Trajtimi i ujërave të zeza dhe industriale përpara shkarkimit;
 - Mbrojtja e lumenjve dhe përroskave nga ndotja;
 - Përdorimi i praktikave të bujqësisë të qëndrueshme për reduktimin e ndotjes nga plehrat dhe pesticide.
- **Përmirësimi i gjendjes së tokës**
 - Kontrolli i përdorimit të tokës dhe mbrojtja e tokës bujqësore;
 - Parandalimi i deponive ilegale dhe degradimit të tokës.
- **Rruajtja e biodiversitetit dhe habitatit natyror**
 - Mbrojtja e bimëve të rralla dhe të rrezikuara;
 - Menaxhimi ose kontrolli i llojeve invazive
 - Krijimi i zonave të mbrojtura dhe rehabilitimi i ekosistemeve të dëmtuara;
 - Edukim dhe ndërgjegjësim i komuniteteve për ruajtjen e biodiversitetit.
- **Menaxhimi i mbeturinave dhe riciklimi**
 - Implementimi i një sistemi efektiv për mbledhjen, riciklimin dhe përpunimin e mbeturinave;
 - Mbyllja e deponive ilegale dhe vendosja e stacioneve të riciklimit;
 - Edukim i komunitetit për reduktimin dhe menaxhimin e mbeturinave.
- **Reduktimi i ndotjes akustike (zhurma)**
 - Zbatimi i masave për reduktimin e zhurmës pranë rrugëve kryesore dhe zonave industriale;
 - Monitorimi dhe vlerësimi i nivelit të zhurmës sipas standardeve kombëtare.

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

➤ Adaptimi ndaj ndryshimeve klimatike

- Zbatimi i masave për parandalimin e përmblyrjeve dhe thatësirave;
- Promovimi i teknologjive të qëndrueshme dhe energjisë së rinovueshme;
- Integrimi i parimeve të zhvillimit të qëndrueshëm në të gjitha projektet komunale.

6.2 Prioritetet strategjike

Prioritetet përcaktojnë rendin e zbatimit të objektivave, bazuar në urgjencën dhe ndikimin mbi mjedisin dhe komunitetin:

➤ Afatshkurtër (1–2 vite)

- Monitorimi i ajrit dhe ujërave;
- Mbyllja e deponive ilegale dhe vendosja e sistemeve bazike për mbeturinat;
- Ndërgjegjësimi i komuniteteve për praktika të qëndrueshme.

➤ Afatmesëm (3–5 vite)

- Investime në trajnimin e ujërave të zeza dhe industriale;
- Reduktimi i emetimeve nga ngrohja dhe trafiku.

➤ Afatgjatë (5–10 vite)

- Zbatimi i masave për adaptim ndaj ndryshimeve klimatike;
- Integrimi i energjisë së rinovueshme dhe teknologjive të gjelbra;
- Mbrojtja dhe restaurimi i biodiversitetit dhe habitatit natyror në nivel të gjerë.

6.3 Lidhja me Planin Kombëtar të Veprimit në Mjedis

Objektivat dhe prioritetet e PLVM Drenas janë në përputhje me PKVM 2022 dhe strategjitë kombëtare, duke adresuar sfida lokale dhe duke kontribuar në arritjen e qëllimeve mjedisore të Kosovës. Integrimi i këtij plani me dokumentet kombëtare siguron koherencë ligjore, teknike dhe financiare.

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

7. PLANI I VEPRIMIT

7.1 Struktura e planit të veprimit

Plani i Veprimit përbëhet nga:

- Aktivitetet për përmirësimin e cilësisë së ajrit
- Aktivitetet për menaxhimin e ujërave dhe trajtimin e ndotjes
- Aktivitetet për mbrojtjen e tokës
- Aktivitetet për ruajtjen e biodiversitetit dhe habitatit natyror
- Aktivitetet për menaxhimin e mbeturinave dhe riciklimin
- Aktivitetet për reduktimin e zhurmës
- Aktivitetet për adaptim ndaj ndryshimeve klimatike

Secili grup veprimesh përfshin: aktivitetet kryesore, institucionet përgjegjëse, indikatorët e suksesit, burimet e nevojshme dhe afatet kohore.

Tabela 8. Plani i detajuar për monitorimin e implementimit të PL VM

Sektori	Indikator i Performancës (KPI)	Metoda e Verifikimit	Frekuenca	Institucioni Përgjegjës
Ajri	Reduktimi i PM10 dhe SO2 nën limitet e BE-së.	Raportet nga stacionet automatike të AMMK.	Çdo 3 muaj	Drejtoria e Mjedisit / AMMK
Uji	Parametrat e BOD dhe Amoniakut në lumin Sitnica.	Analizat laboratorike të mostrave të ujit.	Çdo 6 muaj	Inspektorati / Instituti Hidrometeorologjik
Mbeturinat	Numri i deponive ilegale të eliminuara.	Inspektorati në terren dhe raportet e KRM "Pastrimi".	Çdo muaj	Drejtoria e Shërbimeve Publike

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

Toka	Sipërfaqja e tokave të degraduara të rikutivuara.	Certifikimi i rikutivimit nga operatorët industrialë.	Çdo vit	Inspektorati i Mjedisit / MPMHI
Pyjet	Numri i drunjëve të rinj të mbjellë (ha).	Raportet e Drejtorisë së Bujqësisë dhe Pylltarisë.	Çdo vit	Drejtoria e Bujqësisë dhe Pylltarisë
Zhurma	Decibelët (dB) në zonat urbane pranë rrugëve kryesore.	Matjet lokale me pajisje kalibruese.	Çdo 6 muaj	Drejtoria e Urbanizmit / Policia

Tabela 9: Plani i aktiviteteve dhe veprimeve 2025-2029

Nr.	Prioriteti mjedisor	Aktiviteti i propozuar	Afati i zbatimit	Institucioni përgjegës
1	Menaxhimi i mbeturinave	Identifikim i deponive ilegale dhe pastrimi periodik i tyre	2025 - 2029	Drejtoria për Shërbime Publike, Inspektorati
		Fushatë vetëdijesimi “Riciklo për Drenasin e Pastër” me shkolla apo biznese	2026 - 2029	Drejtoria e Arsimit / OJQ lokale
		Mirëmbajtja e Deponisë së mbeturinave Inerte/ndërtimore	2025 - 2029	Komuna e Drenasit / Ndërmarrja “Pastrimi”
		Vendosja e tabelave ndaluese për hedhje mbeturinash në zona rurale	2025 - 2028	DSHPE
2	Mbrojtja e ujërave dhe lumenjve	Pastrimi i brigjeve të lumit Drenica dhe ndalimi i derdhjeve ilegale	2026 - 2028	Drejtoria për Shërbime Publike, Inspektorati
		Instalimi i 5 filtrave të thjeshtë për ujërat e ndotura nga bizneset lokale	2027 - 2029	Inspektorati Komunal / Bizneset
		Kontrolli dhe raportim temujor i ndotjes së ujërave sipërfaqësore	2025 - 2029	DUMM
		Mirëmbajtja e kanalizimeve fekale dhe Atmosferike	2025 - 2029	DSHPE-ja, KR U “Prishtina”

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MUJEDIS 2025 – 2029

3	Cilësia e ajrit dhe ndotja nga trafiku	Fushatë/Informimi i ekonomive familjare për mos-përdorim të diegjes së thengjilit për negrojë	2025 - 2026	DUMM, DSHPE, Inspektorati
		Rritje e gjelbërimit përgjatë rrugëve kryesore	2026 - 2027	DUMM
		Ndërtimi i shtigjeve për biçikleta dhe promovim i transportit publik	2025 - 2027	Drejtoria e Infrastrukturës
		Ndërtimi dhe zgjerimi dhe mirëmbajtja e parkingjeve	2025 - 2026	Drejtoria e Infrastrukturës, DSHPE-ja
		Ndërtimi dhe zgjerimi i vendndaljeve për autobus	2025 - 2027	Drejtoria e Infrastrukturës, DSHPE-ja
4	Eficiencia e energjisë dhe energjia e rinovueshme	Izolimi termik i objekteve publike (shkolla, komuna, qendra mjekësore etj).	2026 - 2027	Drejtoria e Arsimit, DSHPE, Donatorët
		Vendosja e paneleve diellore në objektet publike	2025 - 2028	Drejtoria e Shërbimeve Publike, Donatorët
		Trajnime për kursim energjie për qytetarë dhe biznese	2027	Komuna / Oda Ekonomike
5	Mbrojtja e biodiversitetit dhe pyjeve	Mbjiellja e drunjtëve dhe fidanëve në zonat e degraduara (bashkë me shkolla dhe OJO)	2027	Drejtoria e Bujqësisë
		Krijimi i bazës së të dhënave në GIS për drunjtët e mbjellur dhe zonat e gjelbra	2026 - 2029	DUMM
		Vendosja e tabelave informuese për florën dhe faunën lokale	2027	KOMUNA
6	Menaxhimi i tokës dhe zonave të ndotura	Identifikimi dhe rehabilitimi i 3 zonave të mbeturinave inerte	2027	Drejtoria për Mjedis, DSHPE-ja
		Rregullimi i deponive të ilegale dhe vendosja e tabelave ndaluese	2025 - 2026	Komuna e Drenasit
		Fushatë kundër hedhjes së mbeturinave ndërtimore në fshatra	2026 - 2027	Drejtoria e Inspektionit
7	Edukimi dhe pjesëmarrja e komunitetit	Fushatë “ Bashkë për Drenasin e Gjelbër” me pastime publike dhe aktivitete në shkolla	2026 - 2027	Drejtoria e Arsimit / OJO

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

	Trajnime për të rinjë mbi menaxhimin e mjedisit dhe vullnetarizmin	2026 - 2027	Drejtoria për Kulturë e Rini
	Krijimi i një platforme online për raportim të ndotjeve nga qytetarët dhe vendosja e linkut në webfaqen komunale	2026	Komuna e Drenasit / DUMM

Plani i Veprimit siguron një udhërtëfyes të qartë dhe të detajuar për komunën, duke lidhur problemet kryesore mjedisore me objektivat strategjikë dhe veprimet konkrete. Ai ofron gjithashtu indikatorë matës dhe afate kohore, që lejojnë monitorimin dhe vlerësimin e suksesit të implementimit të masave.

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

8. MONITORIMI DHE VLERËSIMI I ZBATIMIT

Monitorimi dhe vlerësimi janë elemente kyçe për të siguruar që Plan i Lokal për Veprim në Mjedis (PLVM) të zbatohet me efikasitet dhe të arrijen objektivat strategjike. Ky seksion përcakton strukturën e monitorimit, indikatorët e performancës dhe mekanizmat e raportimit.

8.1 Qëllimi i monitorimit

Qëllimi i monitorimit është të sigurohet:

- Vlerësimi i progresit të implementimit të veprimeve;
- Identifikimi i sfidave dhe pengesave;
- Marrja e vendimeve të bazuara në të dhëna reale;
- Përmirësimi i vazhdueshëm i masave dhe prioritetve;
- Informimi i qytetarëve dhe institucioneve për gjendjen mjedisore dhe rezultatet e arritura.

8.2 Mekanizmat e monitorimit

Mekanizmat përfshijnë:

- **Raportimet periodike të institucioneve përgjegjëse**
 - Çdo drejtori komunale dhe institucione pjesëmarrëse dorëzojnë **raporte tremujore** mbi progresin e veprimeve;
 - Raportet përfshijnë të dhëna të matshme (parametra ajri, ujë, tokë, biodiversitet, mbeturina, zhurmë).
- **Përdorimi i indikatorëve të performancës**
 - Për secilin veprim, përcaktohen indikatorë të matshëm, të cilët lejojnë vlerësimin objektiv të arritjeve;
 - Shembuj të indikatorëve:
 - % ulje e PM10/SO₂;
 - % ujërave të trajtuara;
 - Numri i fushatave edukative dhe pjesëmarrësve;
 - % riciklimi i mbeturinave.

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

- **Mbledhja dhe verifikimi i të dhënave**
 - Të dhënat mbliidhen nga laboratore, sensorë, GIS dhe burime zyrtare;
 - Drejtorja e Mjedisit komunalë siguron verifikimin dhe konsistencën e të dhënave.
- **Punëtoritë dhe vlerësimet me palët e interesit**
 - Organizohen përmbledhje gjashtëmujor me komisionin dhe komunitetin për të vlerësuar progresin;
 - Marja e feedback-ut nga qytetarët, shoqëria civile dhe bizneset për efektivitetin e veprimeve.

8.3 Raportimi i progresit

- **Raporti tremujor**
 - Përgatitet nga drejtorja përgjegjëse dhe dorëzohet tek komisioni;
 - Përfshin tregues të detajuar mbi realizimin e veprimeve dhe indikatorët e performancës.
- **Raporti vjetor**
 - Përgatitet nga komisioni në bashkëpunim me ekspertin;
 - Përban vlerësim të plotë të progresit, sfida, rekomandimeve dhe veprimeve të reja;
 - Publikohet për qytetarët dhe instancat qendrore për transparencë.

➤ **Raportet e jashtme dhe auditimet**

- Institucionet qendrore dhe partnerët financiarë mund të kërkojnë auditime dhe raporte të verifikuara;
- Kjo siguron llogaridhënie dhe përdorim efektiv të burimeve.

8.4 Roli i komisionit dhe ekspertit

- **Komisioni**
 - Mblidhëqyr implementimin e PL VM;
 - Siguron koordinimin ndërmjet drejtorive dhe institucioneve përgjegjëse;
 - Analizon raportet tremujore dhe vjetore, dhe propozon veprime korrigjuese.

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

- **Eksperti**
 - Mëshket komisionin në analizën e të dhënave dhe interpretimin e indikatorëve;
 - Asiston në përgatitjen e raporteve vjetore dhe rekomandimeve për veprime korrigjuese;
 - Siguron që praktikat e monitorimit janë në përputhje me standardet kombëtare dhe ndërkombëtare.

8.5 Vlerësimi i efektivitetit

- **Metodat e vlerësimit** përfshijnë krahasimin e indikatorëve vjetorë me bazën fillestare, analizën e trendit dhe identifikimin e përmirësimeve apo mangësive.
- **Indikatorët e suksesit:**
 - Ullja e ndojës së ajrit dhe ujit;
 - Përmirësimi i menaxhimit të mbeturinave;
 - Pjesëmarrje më e lartë e komunitetit në aktivitete edukative dhe projektet mjedisore.

Pra vendosim strukturën e monitorimit dhe vlerësimit, duke garantuar që PL VM të zbatohet në mënyrë efektive, transparente dhe të matshme. Mekanizmat e përcaktuara sigurojnë që çdo problem i identifikuar të adresohet me veprime korrigjuese dhe që objektivat strategjike të arrijnë rezultatet e dëshiruara për Komunën e Drenasit.

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

9. FINANCIMI DHE BURIMET E NEVOJSHME PËR ZBATIMIN E PLVM

Zbatimi i Planit Lokal për Veprim në Mjedis (PLVM) kërkon burime të mjaftueshme financiare, materiale dhe njerëzore. Në këtë pjesë të planit përcaktojmë kostot e veprimeve, burimet e financimit, partneritetet dhe menaxhimin e burimeve, për të siguruar implementim të qëndrueshëm dhe efikas.

9.1 Burimet financiare

Burimet e financimit për PLVM mund të vijnë nga:

- **Buxheti i komunës**
 - Fondet komunale për mbrojtjen e mjedisit dhe zhvillim të qëndrueshëm;
 - Fondet për projekte specifike, si trajtimi i ujërave të zeza, riciklimi.
- **Grante dhe mbështetje nga qeveria qendrore**
 - Programet e Ministrisë së Mjedisit, Planifikimit dhe Energjisë për mbrojtjen e mjedisit;
 - Fondet për zbatimin e strategjive kombëtare dhe projekteve rajonale.
- **Partneritete me organizata joqeveritare dhe donatorë ndërkombëtarë**
 - Programe të financuara nga BF, UNDP, GIZ dhe organizata të tjera;
 - Mundësi për grante për projekte edukative, riciklim dhe riparim habitatesh.
- **Investime private**
 - Kompanitë lokale mund të kontribuojnë për projekte mjedisore në kuadër të Përgjegjësisë Sociale të Korporatave;
 - Partneritete me industri për reduktimin e ndotjes dhe përdorimin e energjisë së rinovueshme.

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

9.2 Vlerësimi i kostove

Kostot e zbatimit janë të ndara sipas veprimeve strategjike:

1. Cilësia e ajrit

Monitorim ajri: pajisje matëse dhe laboratorë

Projekte për reduktimin e emetimeve (Industri)

2. Menaxhimi i ujërave

Trajtimi i ujërave të zeza dhe industriale

Praktika të qëndrueshme bujqësore

3. Toka

Ripryllëzim dhe mbrojtje pyjore

Mbyllja e deponive ilegale dhe menaxhimi i tokës

4. Biodiversiteti dhe habitatet natyrore

Restaurimi i habitatit

Edukim dhe ndërgjegjësim

5. Mbeturinat dhe riciklimi

Ndërtimi i qendrave të riciklimit (Infrastrukturë)

Eliminimi i deponive ilegale (Pastrimi operativ)

6. Reduktimi i zhurmës

Monitorim dhe masat infrastrukturore

7. Ndryshimet klimatike dhe energjia e rinovueshme

Projekte për parandalimin e përmblytjeve dhe thatësirave

Promovimi i energjisë së rinovueshme -

9.3 Menaxhimi i burimeve

- **Burimet njerëzore:** Drejtoria e Mjedisit, Drejtoria e Urbanizmit, Drejtoria e Energjisë, ekspertë dhe shoqëria civile;
- **Burimet materiale:** pajisje monitorimi, laboratorë, GIS, mjete për trajtimin e ujërave dhe menaxhimin e mbeturinave;
- **Partneritete:** bashkëpunimi me donatorë, organizata ndërkombëtare dhe industri lokale;
- **Planifikimi dhe koordinimi:** komisioni do të mbikëqyrë shpërndarjen dhe përdorimin efikas të burimeve, duke siguruar llogaridhënie dhe raportim transparent.

9.4 Sigurimi i qëndrueshmërisë financiare

- Hartimi i një **plani të qëndrueshëm financiar** për zbatimin e veprimeve;
- Krijimi i mundësive për **partneritete publike-private**;
- Monitorimi i shpenzimeve dhe raportimi tremujor për transparencë;
- Përdorimi i granteve dhe financimeve të jashtme për të zbutur presionin mbi buxhetin komunal.

Pra kështu sigurojmë **kuadrin financiar dhe burimet e nevojshme** për implementimin e PLVM. Duke përcaktuar kostot, burimet dhe menaxhimin e tyre, Komuna e Drenasit ka një bazë të fortë për zbatimin e qëndrueshëm dhe efektiv të planit.

10. PËRSHIRJA E PALËVE TË INTERESIT DHE NDËRGJEGJËSIMI I PUBLIKUT

Një nga elementët kryq për zbatimin e suksesshëm të Planit Lokal për Veprim në Mjedis (PLVM) është përfshirja aktive e palëve të interesit dhe ndërgjegjësimi i publikut. Ky seksion përcakton mekanizmat për bashkëpunim, rol dhe përgjegjësi të palëve të ndryshme, si dhe strategjitë për të rritur ndërgjegjësimin mbi mbrojtjen e mjedisit.

10.1 Identifikimi i palëve të interesit

Palët e interesit përfshijnë:

- 1. Institucionet lokale dhe drejtoritë komunale**
 - Drejtoria e Mjedisit, Drejtoria e Urbanizmit, Drejtoria e Shërbimeve Publike, Drejtoria e Infrastrukturës, Drejtoria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural;
 - Komisioni për hartimin dhe implementimin e PLVM;
 - Operatorët lokalë të mbeturinave dhe ujësjellësit.
- 2. Shogëria civile dhe organizatat joqeveritare**
 - Organizatat që punojnë në fushën e mjedisit, biodiversitetit dhe edukimit ekologjik;
 - Komunitetet lokale dhe grupet e qytetarëve të angazhuar.
- 3. Bizneset dhe industria**
 - Kompanitë lokale, sidomos ato industriale dhe bujqësore;
 - Bashkëpunimi për ujën e ndoqes, riciklin dhe përdorimin e energjisë së rinovueshme.
- 4. Publiku dhe qytetarët**
 - Banorët e qytetit dhe zonave rurale të komunës;
 - Pjesëmarrja në punëtori, dëgjime publike dhe fushata ndërgjegjësimi.
- 5. Institucionet kombëtare dhe partnerët ndërkombëtarë**
 - Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor;
 - Donatorët dhe organizatat ndërkombëtare (BE, UNDP, GIZ, etj.).

10.2 Strategjitë e përfshirjes

1. Punëtoritë dhe dëgjimet publike

- Organizimi i sesioneve informative dhe diskutimeve me qytetarët dhe bizneset;
- Marja e sugjerimeve dhe ideve për veprime mjedisore;
- Sigurimi i transparencës në vendimmarrje.

2. Konsultimet dhe partneritetet

- Konsultime periodike me shoqërinë civile, ekspertët dhe bizneset;
- Hartimi i partneriteteve për zbatimin e projekteve konkrete;
- Ndërtimi i mekanizmave për bashkëpunim afatgjatë.

3. Fushata ndërgjegjësimi dhe edukimi

- Organizimi i fushatave publike për riciklimin, përdorimin e energjisë së rinovueshme, kursimin e ujit dhe ruajtjen e biodiversitetit;
- Përdorimi i mediave lokale, rrjeteve sociale, shenjave informative dhe materialeve edukative;
- Angazhimi i shkollave dhe universiteteve për aktivitete mjedisore dhe projekte studentore.

10.3 Përgjegjësitë e palëve të interesit

Tabela 9. Përgjegjësitë e palëve të interesit

Palë e interesit	Roli dhe përgjegjësia
Komuna dhe drejtoritë komunale	Mbikëqyrje, koordinim, zbatim të veprimeve PL VM
Shoqëria civile dhe OJQ-të	Monitorim, ndihmë teknike, fushata edukative
Bizneset dhe industria	Uljë e ndotjes, riciklim, projekte CSR
Publiku dhe komuniteti lokal	Pjesëmarrje aktive, ndjekje të progresit
Institucionet kombëtare dhe donatorët	Mbështetje financiare dhe teknike, auditim

10.4 Mekanizmat e ndërgjegjësimit

1. Informimi publik

- o Publikimi i raporteve vjetore dhe tremujore;
- o Postime periodike në faqet zyrtare të komunës dhe trijetet sociale;
- o Organizimi i ditëve të hapura për qytetarët.

2. Trajnime dhe seminare

- o Për drejtoritë komunale, komunitetet lokale dhe operatorët privatë;
- o Për të rritur njohuritë mbi praktikat e qëndrueshme dhe ruajtjen e mjedisit.

3. Fushata edukative në shkolla dhe universitete

- o Projekte studentore dhe aktivitete mjedisore;
- o Konkurs për ide inovative për zgjidhjen e problemeve mjedisore.

Ky seksion nënvizon rëndësinë e bashkëpunimit të të gjitha palëve të interesit dhe ndërgjegjësimit të publikut. Përfshirja aktive e qytetarëve, shoqërisë civile dhe bizneseve siguron që PLVM të zbatohet me sukses, duke arritur objektivat strategjike dhe duke promovuar një mjedis të qëndrueshëm dhe të pastër për të gjithë komunitetin e Drenasit.

11. PËRFUNDIME DHE REKOMANDIME

Plani Lokal për Veprim në Mjedis (PLVM) për Komunën e Drenasit është një dokument strategjik i ndërtuar mbi analizën e gjendjes ekzistuese mjedisore, identifikimin e problemeve, DPSIR, objektivat strategjike dhe planin e veprimit. Ky seksion përmbledh rezultatet kryesore dhe ofron rekomandime për implementim dhe përmirësim të vazhdueshëm.

11.1 Përfundimet kryesore

1. Gjendja ekzistuese mjedisore

- Komuna e Drenasit përballët me sfida të ndryshme mjedisore, duke përfshirë ndodjen e ajrit dhe ujërave, menaxhimin e mbeturinave, degradimin e tokës dhe pyjeve, humbjen e biodiversitetit dhe ndikimet e ndryshimeve klimatike;
- Analiza DPSIR ka ndihmuar në identifikimin e burimeve të ndodjes, ndikimeve të tyre dhe faktorëve shoqërorë që ndikojnë në gjendjen mjedisore.

2. Objektivat strategjike dhe prioritetet

- Objektivat përfshijnë përmirësimin e cilësisë së ajrit, trajtimin e ujërave, mbrojtjen e tokës, ruajtjen e biodiversitetit, menaxhimin e mbeturinave, reduktimin e zhurmës dhe adaptimin ndaj ndryshimeve klimatike;
- Prioritetet janë të ndara në afatshkurtër, afatmesëm dhe afatgjatë për të siguruar zbatimin gradual dhe efektiv.

3. Plani i veprimit

- Veprimet konkrete janë përcaktuar për secilin prioritet strategjik, duke specifikuar institucionin përgjegjës, indikatorët e performancës, burimet e nevojshme dhe afatet kohore;
- Ky plan lejon monitorim të vazhdueshëm dhe përshtatje të masave sipas nevojës.

4. Monitorimi dhe vlerësimi

- Mekanizmat e monitorimit dhe indikatorët e performancës sigurojnë që progresi të matet objektivisht dhe të raportohen periodikisht;
- Vlerësimi i vazhdueshëm dhe raportimi tremujor dhe vjetor mundësojnë marrjen e veprimeve korrigjuese në kohë.

5. **Përfshirja e palëve të interesit dhe ndërgjegjësimi i publikut**
 - Bashkëpunimi aktiv me qytetarët, shoqërinë civile, bizneset dhe institucionet kombëtare rit transparencën, efektivitetin dhe mbështetjen e projekteve tujedisore;
 - Strategji të edukative dhe fushatat ndërgjegjëse sigurojnë angazhim afatgjatë të komunitetit.
6. **Financimi dhe burimet**
 - Implementimi i suksesshëm i PL VM kërkon një kombinim të financimeve komunale, fondëve qendrore, partneriteteve me donatorë dhe investimeve private;
 - Planifikimi i kujdesshëm i burimeve njerëzore dhe materiale siguron përdorim efikas dhe llogaridhënie.

11.2 Rekomandime për implementim

1. **Forcimi i kapaciteteve institucionale**
 - Trajnimë për staf të drejtorive komunale;
 - Zhvillimi i ekspertizës teknike për monitorim, menaxhim dhe raportim.
2. **Monitorim dhe raportim i vazhdueshëm**
 - Zbatimi rigorozi i mekanizmave të monitorimit;
 - Publikimi i raporteve treguimore dhe vjetore për transparencë dhe llogaridhënie;
 - Përdorimi i teknologjive moderne si sensorë, GIS dhe laboratorë për të siguruar të dhëna të besueshme.
3. **Angazhim aktiv i komunitetit dhe biznesit**
 - Zgjerimi i fushatave edukative dhe ndërgjegjëse;
 - Inkurajimi i iniciativave lokale dhe projekteve CSR nga bizneset;
 - Mbështetje për organizatat joqeveritare në aktivitete monitorimi dhe ndërgjegjësimi.
4. **Sigurimi i financimit të qëndrueshëm**
 - Planifikimi afatgjatë i buxhetit dhe përdorimi i granteve;
 - Krijimi i partneriteteve publike-private;
 - Monitorimi i shpenzimeve dhe vlerësimi i efektivitetit financiar të projekteve.
5. **Integrimi me strategji të kombëtare dhe rajonale**

- Koordinimi me Ministrinë e Mjedisit dhe institucionet qendrore;
- Harmonizimi i veprimeve komunale me Planin Kombëtar të Veprimit në Mjedis;
- Përdorimi i praktikave më të mira dhe standardeve ndërkombëtare.

6. Përshtatja dhe përmirësimi i vazhdueshëm

- Rishikimi periodik i PLVM;
- Përmirësimi i veprimeve bazuar në rezultatet e monitorimit;
- Përfshirja e ideve të reja dhe inovacioneve për zgjidhje të qëndrueshme mjedisore.

Plani Lokal për Veprim në Mjedis i Komunës së Drenasit ofron udhërrëfyes të qartë, praktik dhe të matshëm për menaxhimin e problemeve mjedisore dhe promovimin e zhvillimit të qëndrueshëm. Duke ndjekur rekomandimet e këtij seksioni, komuna mund të sigurojë zbatim efektiv, monitorim të vazhdueshëm dhe përfshirje aktive të palëve të interesit, duke krijuar një mjedis më të pastër, të shëndetshëm dhe të qëndrueshëm për brezat e ardhshëm.

SHTOJCAT DHE REFERENCAT

Shtojca 1: Tabela e treguesve mjedisorë për Komunën e Drenasit

Tregues	Vlera aktuale	Burimi i të dhënave	Nota
PM10 (µg/m³)	45	IKMT (AMMK), 2024	Mesatare vjetore
SO ₂ (µg/m³)	18	IKMT (AMMK), 2024	Mesatare vjetore
CO ₂ (ppm)	410	Agjencia e Mjedisit e Kosovës, 2023	Mesatare vjetore
Ujërat e zeza të trajtuara (%)	35	Komuna e Drenasit, 2024	Në gjithë territorin
Sipërfaqja e pyjeve (ha)	2,450	GIS Komunal, 2024	Përfshirë pyjet komunale
Mbeturinat e ricikluara (%)	15	Komuna e Drenasit, 2024	Të dhëna nga operatorët
Zhurma (dB)	65	Matje lokale, 2024	Zona urbane

Shtojca 2: Përmbledhja e gjendjes mjedisore

Element DPSIR	Përshkrimi
Faktorët nxitës	Urbanizimi, industria lokale, transporti, bujqësia intensive
Presionet	Emissionet e gazrave, deponitë ilegale, ndotja e ujërave, zhurma
Gjendja	Cilësia e ajrit dhe ujërave, gjendja e tokës dhe pyjeve, biodiversiteti i reduktuar
Ndikimet	Rritja e sëmundshmërisë, degradimi i tokës, humbja e habitait, ulja e cilësisë së jetës
Reagimet	PL VM, projektet për riciklim, trajtim ujërash, ripyllëzim, fushata edukative

Shtojca 3: Plani i veprimit

Prioritet	Veprim konkret	Institucioni përgjegjës	Afati kohor	Burimi financiar
Cilësia e ajrit	Monitorim ajri dhe reduktim emisionesh	Drejtoria e Mjedisit	1–3 vjet	Buxheti komunal + grant
Menaxhimi i ujërave	Trajtim ujërash të zeza	Operatorët e ujësjellësit	2–5 vjet	Buxheti + fonde qendrore
Riciklim	Qendra riciklimi dhe edukim publik	Drejtoria e Infrastrukturës	1–3 vjet	Investime private + grant
Biodiversiteti	Restaurim habitatash natyrore	Drejtoria e Mjedisit	2–4 vjet	Buxheti + OJQ
Ndryshimet klimatike	Projekte adaptimi ndaj përmblyjeve dhe thatësirave	Drejtoria e Energjisë	2–5 vjet	Grant + buxhet komunal

Shtojca 4: Burime ligjore dhe strategjike

1. Ligji Nr.03/L-025 për mbrojtjen e mjedisit – përcakton përgjegjësitë e komunave për mbrojtjen e mjedisit dhe zhvillim të qëndrueshëm.
2. Plani i Kosovës për Veprim në Mjedis – strategjia kombëtare për mbrojtjen e mjedisit.
3. Strategjia Kombëtare për Mbeturinat – menaxhimi i mbeturinave dhe riciklimi.
4. Plani Zhvillimor Komunal Drenas 2021–2029 – integrimi i masave mjedisore në zhvillimin lokal.
5. Udhëzimet për Planet Lokale të Veprimit në Mjedis – praktika dhe metodologji për zhvillim të qëndrueshëm.

Shtojca 5: Referencat statistikore dhe të dhënat

- Agjencia e Mjedisit e Kosovës (2023–2024) – Raport vjetor mbi gjendjen e mjedisit.
- Instituti Hidrometeorologjik i Kosovës (IHMK, 2024) – Të dhëna mbi ndotjen e ajrit në komunë.
- Komuna e Drenasit – Të dhëna lokale mbi ujërat, mbeturinat, pyjet dhe projekte mjedisore.
- GIS Komunal – Harta dhe analiza territoriale për përdorim tokësor dhe pyje.
- Projekti UNDP/BE – Statistika mbi riciklim, edukim dhe ndërgjegjësim.

Ky material mbështet implementimin efektiv, monitorimin dhe transparencën e veprimeve për zhvillim të qëndrueshëm mjedisor në Komunën e Drenasit.

Lista e hartave

Harta 1. Pozita gjeografike e komunës së Gillogocit (Drenasit) në Kosovë.....	18
Harta 2. Harta pedologjike e territorit të Komunës së Gillogocit (Drenasit).....	28
Harta 3. Harta gjeologjike e territorit të Komunës së Gillogocit.....	32
Harta 4. Harta e rrugëve në komunën e Gillogocit (Drenasit)	36
Harta 5. Harta e ujësjellësit kanalizimit dhe ujtyes.....	37

Lista e figurave

Figura 1. Diagrami i klimës i Komunës së Gillogocit (Drenasit) bazuar në të dhënat klimatologjike	20
Figura 3. Cilësia e ajrit në disa zona urbane	43
Figura 4. Cilësia e ujit të lumit Sitnicë	45

Lista e tabelave

Tabela 1. Tabelë përmbledhëse – Popullsia e Komunës së Gillogocit sipas vendbanimit (2024)	
Tabela 2. Përdorimi i tokës	12
Tabela 3. Cilësia e ajrit në Drenas	25
Tabela 4. Cilësia e ujit të lumit Sitnicë	43
Tabela 5. Treguesit kryesorë të cilësisë së tokës në Komunën e Drenasit (burim: Raportet komunale dhe AMMK 2023)	44
Tabela 6. Deponitë ilegale të identifikuara në territorin e Komunës së Drenasit (2023)	47
Tabela 7. Struktura e përdorimit të tokës në Komunën e Drenasit (2023)	48
Tabela 8. Vlerësimi i kostove dhe afatet kohore të zbatimit (2025–2029)	49
	59

Lista e shkurtesave

AMF	Ambulanca të Mjekësisë Familjare
AMMK	Agjencia e Kosovës për Mbrojtjen e Mjedisit
APK	Agjencia e Pyjeve të Kosovës
ASK	Agjencia e Statistikave të Kosovës
BE	Bashkimi Evropian
DBZHR	Drejtoria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural
DI	Drejtoria e Inspektoratit
DIL	Drejtoria për Infrastrukturë Lokale
DPUMM	Drejtoria për Planifikim Urban dhe Mbrojtje të Mjedisit
DSHP	Drejtoria për Shërbime Publike dhe Emergjencë
GIZ	Organizata Gjermane për Shogëri të Hapur
GZK	Gazeta Zyrtare e Kosovës
IHMK	Instituti Hidrometeorologjik i Kosovës
IKMN	Instituti të Kosovës për Mbrojtjen e Natyrës

IKSHPK	Instituti Kombëtar i Shëndetit Publik i Kosovës
IMMK	Instituti për Mbrojtjen e Monumenteve të Kosovës
KPSH	Kujdesin Parësorë Shëndetësorë
KRU	Kompania Regjionale e Ujësjellësit
MAPL	Ministria e Administrimit të Pushtetit Lokal
MKRS	Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit
MMPH	Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor
MSHP	Ministria e Shërbimeve Publike
MZHE	Ministria e Zhvillimit Ekonomik
OBSH	Organizata Botërore e Shëndetësisë
OIQ	Organizata Joqeveritare
PKVM	Plani i Kosovës për Veprim në Mjedis
PLVB	Plani Lokal i Veprimit në Biodiversitet
PLVM	Plani Lokal i Veprimit në Mjedis
PZHK	Plani Zhvillimor Komunal
QKMF	Qendra Kryesore e Mjekësisë Familjare
UNDP	Programi i Kombeve të Bashkuara për Zhvillim
VNM	Vlerësimi i Ndikimit në Mjedis
VSM	Vlerësimi Strategjik Mjedisor
BOD	BOD (nga anglishtja Biochemical Oxygen Demand
KBO	Kërkesa biokimike për oksigjen

Burimet dhe Literatura

1. Dokumentet Ligjore dhe Strategjike (Shtojca 4 dhe Teksti)

- **Ligji Nr. 2009/03-L-025 për mbrojtjen e mjedisit** (Ligji i cili përcakton bazën ligjore për hartimin e PL VM-së).
 - Ligji Nr. 08/L-181 për Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis (VNM)
 - Ligji Nr. 08/L-145 për Parandalimin dhe Kontrollin e Integruar të Ndotjes
 - **Plani i Kosovës për Veprim në Mjedis (PKVM 2022)** (Strategjia kombëtare).
 - **Strategjia e Kosovës për Mjedisin 2013–2022** (Zhvilluar nga MNPH, përmendur në Fjalën e Kryetarit).
 - **Strategjia për zhvillim rajonal 2020–2029.**
 - **Strategjia Kombëtare për Mbeturinat** (Përmendur në Shtojcën 4).
 - **Plani Zhvillimor Komunal (PZHK) i Gilgocit 2020–2028/2023–2029** (Përmendur si dokument i harmonizuar, Seksioni 2.2 dhe 3.4).
 - **Plani Lokal për Menaxhimin e Mbeturinave 2021–2026.**
 - **Strategjia Kombëtare për Biodiversitetin 2021–2025** (Seksioni 4.4).
 - **Direktiva Evropiane 2008/50/EC për cilësinë e ajrit.**
 - **Udhëzimet për Planet Lokale të Veprimit në Mjedis** (Shtojca 5).
2. Burimet Statistikore dhe Raportet Institucionale (Shtojca 5 dhe Teksti)
- **Agjencia e Statistikave të Kosovës (ASK):**
 - Regjistrimi i Popullsisë, Ekonomive Familjare dhe Banesave në Kosovë – 2024 (botuar në korrik 2025) (Përdorur gjerësisht për të dhënat demografike, Seksioni 3.3).
 - Statistikat e Rek 2024 (Përmendur për normën vjetore të rritjes së popullsisë).
 - Projektionet e ASK (2024–2029).
 - **Agjencia e Mjedisit e Kosovës (AMMK) / IKMT (Instituti Kombëtar i Mafjes dhe Monitorimit të Ajrit):**
 - Raportet e Agjencisë së Mjedisit të Kosovës (2022–2024) (Përdorur për cilësinë e ajrit, ujëit dhe tokës).
 - **Raporti i Agjencisë për Mbrojtjen e Mjedisit (2023)** (Përmendur për tejkalkimet e PM10, SO2, CO2, NO2, Seksioni 4.1.2).
 - Analiza e Ndikimeve Industriale Lokale (2024) (Përmendur si burim, Seksioni 4).
 - Raporti i mjedisit 2023 (Përdorur për deponitë ilegale, Seksioni 4.3).
 - **Instituti Hidrometeorologjik i Kosovës (IHMK):**
 - Mafjet klimatologjike (2024) (Përdorur për temperaturat dhe reshjet, Seksioni 3.1).
 - Analizat hidrografike (2023) (Për cilësinë e ujërave nëntokësore, Seksioni 4.2).
 - **Institucionet Komunale të Drenasit (Drejtori të ndryshme):**

- Drejtoria Komunale e Bujqësisë (**2023**) (Përdorur për sipërfaqet bujqësore, pemëtarinë dhe numrin e krerëve të bagëtive, Seksioni 3.4).
- Drejtoria Komunale e Zhvillimit Ekonomik (**2023**) (Përqindja e sektorëve ekonomikë, Seksioni 3.2).
- Drejtoria për Shërbime Publike dhe Mjedis (**2023**) (Të dhëna për ujësjellësin, Seksioni 3.1).
- Drejtoria e Pyjeve të Kosovës (**2023**) (Për prerjet ilegale, Seksioni 4.4).
- Të dhëna për prodhimin vjetor të mbeturinave (**2023**) (Seksioni 4.5).
- GIS Komunal (**2024**) (Sipërfaqja e pyjeve dhe hartat).
- **Partnerët Ndërkombëtarë:**
 - Projekti UNDP/BE (Statisitika mbi rreiklim, edukim dhe ndërgjegjësim, Shtojca 5).
- **Standardet e Cilësisë:**
 - **Standardet kombëtare** (Kufiri i lejuar) dhe **OBSh** (Organizata Botërore e Shëndetësisë).
 - KBO (Kërkesa Biokimike për Oksigjen).

Republika e Kosovës
Republika Kosovo - Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government

NR./No. Dokumentit Origjinali Nr./No. Dokumentit Në Pjesë Për Shërbim Në Pjesë	NR./No. Dokumentit Origjinali Nr./No. Dokumentit Në Pjesë Për Shërbim Në Pjesë	NR./No. Dokumentit Origjinali Nr./No. Dokumentit Në Pjesë Për Shërbim Në Pjesë
32-2/25	32-2/25	32-2/25
21.06.25	21.06.25	21.06.25
PRISTINE / A	PRISTINE / A	PRISTINE / A

Ministria e Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës
Ministarstvo Životne Sredine, Prostornog Planiranja i Infrastrukture
Ministry of Environment, Spatial Planning and Infrastructure

Për:	Ramiz Lladrovci, Kryetar i Komunës së Gillogocit Burim Bujupi, Kryesues i Kuvendit të Komunës së Gillogocit
Kopje:	Elbert Krasniqi, Ministër në Detyrë në MAPL Jeton Qela, Sekretar i Përgjithshëm në MAPL
Përmes:	Njësia për Administrimin e Dokumenteve në MAPL Hysen Durnishi, U.D Ministër në Detyrë në MMPI
Nga:	Izedin Bytyqi, U.D Sekretar i Përgjithshëm në MMPI Florije Kika, Drejtore e Departamentit Ligjor Nr. VI/05/26 Datë: 16.01.2026
Zyrtarët përgjegjës:	1. Zyrtari konfirmues 2. Zyrtari hartues Vlerësimi ligjor
Lënda:	Vlerësimi i ligjshmërisë së aktit
Lloji i aktit:	Hartimi i Planit Lokal për Strategji të Cilësisë së Ajrit - Komuna e Gillogocit 2025-2030

I nderuar kryetar Lladrovci,
I nderuar kryesues Bujupi

Ministria e Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës (MMPIH), në pajtim me nenin 9 paragrafi 3 të Ligjit Nr. 08/L-284 për Shqyrtimin Administrativ të Akteve të Komunave dhe Rregullores (QRK) Nr.10/2019 për Shqyrtimin Administrativ të Akteve të Komunave e ndryshuar dhe plotësuar me Rregulloren (QRK) Nr. 06/2021 për Ndryshimin dhe Plotësimin e Rregullores (QRK) Nr.10/2019 për Shqyrtimin Administrativ të Akteve të Komunave, me datë 08.01.2026 ka pranuar nga Ministria e Administrimit të Pushtetit Lokal (MAPL), Hartimin e Planit Lokal për Strategji të Cilësisë së Ajrit - Komuna e Gillogocit 2025-2030, i datës 24.12.2025.

MMPIH pas shqyrtimit të ligjshmërisë së aktit në fjalë, dhe në pajtim me nenin 8, 9 dhe 10 të Ligjit Nr. 08/L-284 për Shqyrtimin Administrativ të Akteve të Komunave kërkon nga Kuvendi Komunal i Gillogocit:

RISHQYRTIMIN E LIGJSHMËRISË SË AKTIT

Hartimin e Planit Lokal për Strategji të Cilësisë së Ajrit – Komuna e Gillogocit 2025-2030.

ARSYETIMI

MMPHI pas shqyrtimit të Vendimit të lartcekur konstatoi se:

Komuna është e obliguar që të miratojë Planin Lokal Strategji të Cilësisë së Ajrit, me Vendim të Kuvendit Komunal të Gillogocit. Vendimi përkatës mungon, prandaj procedura e miratimit konsiderohet e papërfunduar dhe duhet plotësuar në përputhje me kërkesat ligjore.

Gjithashtu në Planin Lokal për Strategji të Cilësisë së Ajrit të Komunës së Gillogocit nuk janë përfshirë:

1. Kornizat ligjore si dhe UA (Aktet nënligjore);
2. Autoritetet kompetente;
3. Topografia e Komunës së Gillogocit;
4. Mungon Harta Topografike e Komunës së Gillogocit;
5. Kushtet Klimatike dhe meteorologjike;
6. Përdorimi i tokës në Komunën e Drenasit;
7. Shfrytëzimi i tokës në zonën urbane të Komunës së Drenasit;
8. Zhvillimi i Strukturës Hapësinore;
9. Trafiku;
10. Harta e rrjetit të rrugëve urbane
11. Vlerësimi i cilësisë – nuk janë përkthyer modellet e vlerësimit
12. Detajet e masave të përcaktuara, priorizimin e tyre;
13. Afatet e përmblotjes së masave;
14. Vlerësimi i resurseve Financiare dhe Autoritetet përgjegjëse për zbatimin e masave.

Nga ajo që u tha më lartë, të veprohet sipas vlerësimit të ligjshmërisë së aktit komunal nga MMPHI, të merret vendim i drejtë dhe i ligjshëm në pajtim me dispozitat ligjore në fuqi, jo më vonë se afati i paraparë në dispozitat e Ligjit Nr. 08/ L-284 për Shqyrtimin Administrativ të Akteve të Komunave dhe Rregulloren (QRK) Nr.10/2019 për Shqyrtimin Administrativ të Akteve të Komunave e ndryshuar dhe plotësuar me Rregulloren (QRK) Nr. 06/2021 për Ndryshimin dhe Plotësimin e Rregullores (QRK) Nr.10/2019 për Shqyrtimin Administrativ të Akteve të Komunave.

